

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
 - 1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.2 แนวคิด ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์
 - 1.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.4 การประเมินผลความคิดสร้างสรรค์
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเรียงเชิงสร้างสรรค์
 - 2.1 ความหมายของการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์
 - 2.2 ลักษณะของความเรียงที่ดี
 - 2.3 องค์ประกอบของการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์
 - 2.4 ประโยชน์ของการสอนเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์
 - 2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับงานเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์
 - 2.6 การสอนเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์
 - 2.7 การประเมินผลการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์
 - 3.1 หลักในการจัดทำแบบฝึก
 - 3.2 ลักษณะของแบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์
 - 3.3 หลักในการสร้างแบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์
4. เอกสารที่เกี่ยวกับความคิดเห็น
 - 4.1 ความหมายของความคิดเห็น
 - 4.2 องค์ประกอบของความคิดเห็น
 - 4.3 หลักและวิธีการวัดความคิดเห็น
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ได้มีผู้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้หลากหลาย ดังนี้

Wallach and Kogan (1965, p. 13-20) ได้กล่าวถึง ความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึง ความสามารถเชื่อมโยงสัมพันธ์กันได้ คือ สามารถที่จะคิดอะไรได้อย่างสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ เช่น เมื่อเห็นคำว่าปากกาก็นึกถึงกระดาษ ดินสอ ขวดหมึก โต๊ะ แก้ว สมุดบันทึก และอื่น ๆ ยิ่งคิดได้มากเท่าไร ยิ่งแสดงถึงศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์มากเท่านั้น

Jackson & Messicks (1967, p. 309-329) ได้กล่าวว่า ลักษณะที่มีผลต่อความคิดริเริ่ม คือ สติปัญญา แบบของการคิด แรงจูงใจ และค่านิยม ลักษณะเหล่านี้มีส่วนช่วยให้บุคคลสามารถคิดแตกต่างไปจากคนอื่นได้ แต่ก็ไม่ได้รับประกันว่าลักษณะเหล่านั้นจะทำให้คนมีความคิดริเริ่มได้เสมอไป

Guilford (1968, p. 100) อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะการคิดออกนอกขน (Divergent Thinking) คือ ความคิดหลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล ประกอบด้วย ลักษณะความคิดริเริ่ม ความคล่องในการคิด ความคิดยืดหยุ่นในการคิด และความคิดละเอียดลออ

Haimowitz & Haimowitz (1973, p.197-207) ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถที่จะประดิษฐ์หรือคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ หรือจัดองค์ประกอบแบบที่ไม่มีใครจัดมาก่อน ในวิธีทางที่จะทำให้เกิดสิ่งประดิษฐ์หรือแนวคิดที่มีคุณค่าและมีความงาม

นาคยา ภัทรแสงไทย (2523, หน้า 37) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการมีความคิดเห็นใหม่ ๆ หรือความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

บุญลือ ทองอยู่ (2527, หน้า 66-78) ได้สรุปความหมายความคิดสร้างสรรค์ว่ามี 4 ลักษณะเฉพาะ คือ

1. มีอยู่ในตัวบุคคล
2. ประกอบด้วยความคิด
3. ประกอบด้วยการกระทำ
4. เป็นลักษณะเฉพาะของตัวเอง

สุวิมล เขี้ยวแก้ว (2527, หน้า 81-84) ได้ให้คำจำกัดความของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถระดับสูงของสมองของคนที่สามารถคิดแบบอนินทรีย์ มีความคิดริเริ่ม มีแนวโน้มที่จะค้นพบสิ่งใหม่ ๆ มีความสามารถในการประเมินค่า มีความละเอียดลออ ความสามารถในด้านความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละตัวบุคคลอาจมีระดับแตกต่างกันแต่สามารถส่งเสริมและพัฒนาสมรรถภาพด้านนี้ได้

ประทีน มหพันธ์ (2531, หน้า 176) ได้ให้คำนิยามของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นกระบวนการทำงานของสมองที่เป็นขั้นตอนและคิดในลักษณะอนินทรีย์ ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีจินตนาการเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดความแปลกใหม่

อารี รังสินันท์ (2532, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึงความคิดจินตนาการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่หรือสิ่งเดิมผสมกับสิ่งใหม่ ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการคิดทฤษฎีหลักการได้สำเร็จ เป็นความคิดหลากหลายคิดได้กว้างไกล เน้นทั้งปริมาณและคุณภาพ

กรมวิชาการ (2535, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความคิดใหม่ต่อเนื่องกัน และความคิดสร้างสรรค์นี้ ประกอบด้วย ความคล่องในการคิด ความยืดหยุ่น และความคิดที่เป็นของตนเองโดยเฉพาะ คือ ความคิดริเริ่ม

เลิศ อำนันทนะ (2535, หน้า 3) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการคิดหรือแสดงออกในลักษณะที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ แตกต่างไปจากความคิดของบุคคลธรรมดา เช่น การคิดค้นสร้างสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ทำให้มนุษย์ชาติดำรงชีวิตที่ดีกว่าเดิม

Anderson (อ้างใน ศศิธรณ์ สริกขกานนท์, 2540, หน้า 26) ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการคิดอย่างลึกซึ้งนอกเหนือไปจากความคิดธรรมดา เป็นความคิดใหม่ที่ตรงกันข้ามกับความคิดเดิม โดยใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาสรางรูปแบบการคิดหรือผลผลิตใหม่ที่สมบูรณ์แบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gale (1960, p. 430) ที่ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาขึ้นได้ ทุกคนมีศักยภาพทางความคิดสร้างสรรค์ แต่อาจแตกต่างกันในระดับมากน้อย และความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ แต่ถ้าไม่ได้รับความเอาใจใส่ตั้งแต่เยาว์วัยแล้ว ความสามารถด้านนี้จะไม่พัฒนาขึ้น อาจหยุดชะงักหรือฝ่อไปในที่สุด และถ้าขาดการสนับสนุนและพัฒนาอย่างถูกต้องแล้ว การเจริญเติบโตทางด้านนี้จะไม่เป็นตามที่เด็กควรจะเป็น ซึ่งสอดคล้องกับที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2541, หน้า 111) กล่าวว่า การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สมควรที่จะปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเป็นวัยที่มีความสามารถในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ดีที่สุด นอกจากนี้ เลิศ อำนันทนะ (2535, หน้า 179) ยังได้กล่าว

ทำนองเดียวกันว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่พัฒนาขึ้นได้ ถ้ารู้จักสร้างสภาพแวดล้อมที่ ให้เด็กได้แสดงออกอย่างเสรี

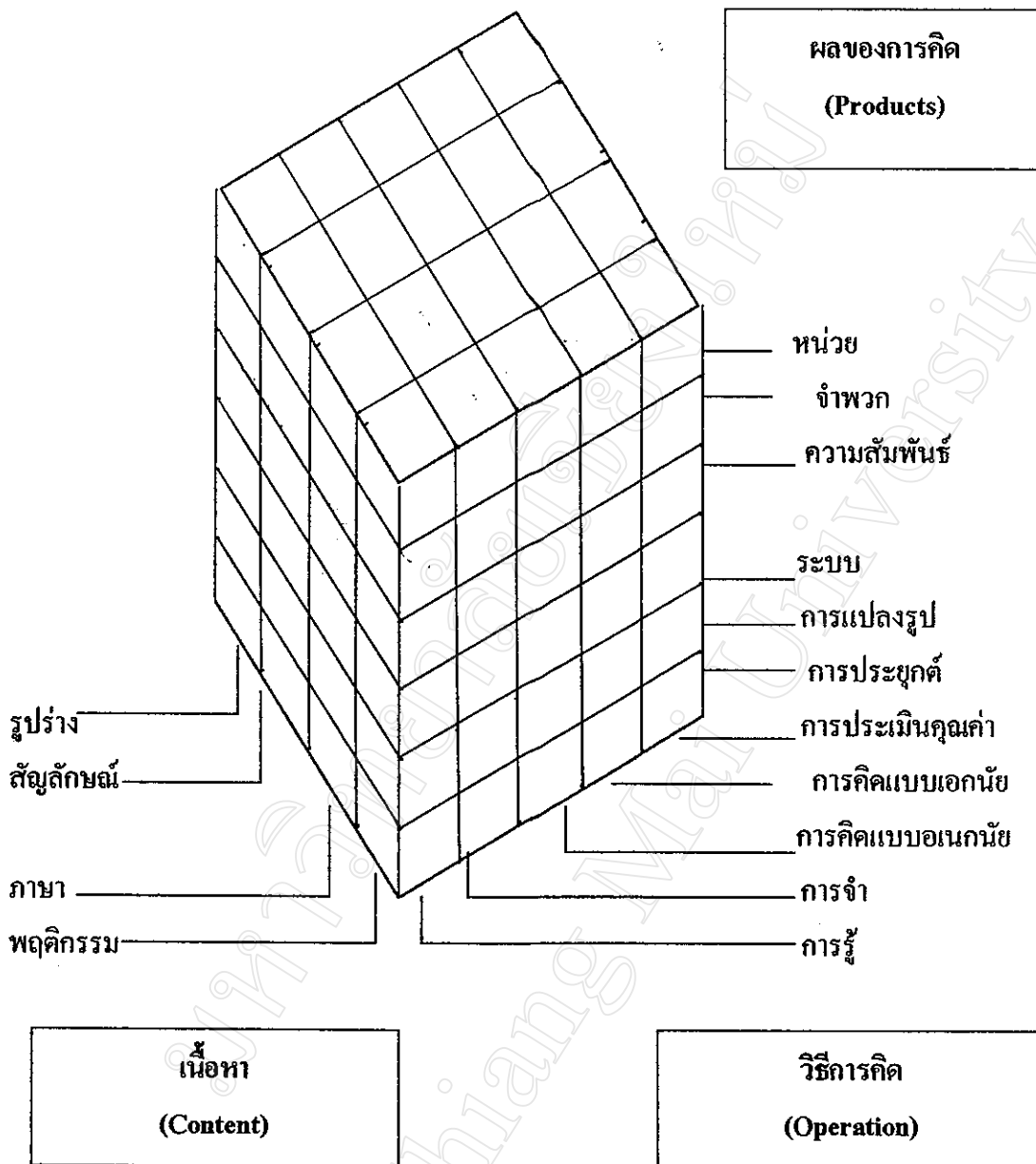
Torrance (อ้างใน เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ, 2542, หน้า 8) ได้กล่าวถึง ความหมายของ ความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นการรวบรวมประสบการณ์ทั้งหมดที่ผ่านมาเพื่อสร้างรูปแบบอย่างใหม่ ความคิดใหม่ ๆ หรือผลผลิตใหม่ ๆ

จากความหมายดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถ ของบุคคลในการที่คิดหลายทิศทาง มีความแปลกใหม่ มีลักษณะเฉพาะตน ไม่ซ้ำแบบใคร และความคิด นั้นมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน โดยมีสิ่งเร้าหรือประสบการณ์เดิมเป็นองค์ประกอบ

1.2 แนวคิด ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์นั้น ได้มีผู้ให้ทัศนะไว้หลากหลาย ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะ ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของ Guilford เนื่องจากการสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิดทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามโครงสร้างทางสติปัญญาของ Guilford (อ้างใน อารี รังสินันท์, 2527, หน้า 28-34) ซึ่งเสนอโครงสร้างทางสมองของมนุษย์ (Structure Of Intellect Model) ว่า ประกอบด้วย 3 มิติ คือ เนื้อหา (Content) วิธีการคิด (Operation) และผลการคิด (Products) ไว้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดง ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ Guilford

มิติที่ 1

เนื้อหา (Content) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความคิดหรือความรู้สึกอาจจะเป็น
สิ่งของ เรื่องราว สัญลักษณ์ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ มิติเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. รูปร่าง (Figural) หมายถึง ข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่เป็นรูปธรรมต่าง ๆ ซึ่งบุคคล
สามารถรับรู้และทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดได้ เช่น ภาพ เป็นต้น

2. สัญลักษณ์ (Symbolic) หมายถึง ข้อมูล ที่อยู่ในรูปของเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข โน้ตดนตรี รวมทั้งสัญญาณต่าง ๆ ด้วย
3. ภาษา (Semantic) หมายถึง ข้อมูล ที่อยู่ในรูปของถ้อยคำที่มีความหมายต่าง ๆ กัน สามารถใช้ติดต่อสื่อสารได้ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน ชอบ โกรธ เสียใจ เป็นต้น
4. พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกที่สามารถสังเกตเห็นรวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เป็นต้น

มิติที่ 2

วิธีการคิด (Operation) หมายถึง มิติที่แสดงลักษณะกระบวนการปฏิบัติงาน หรือ กระบวนการคิดของสมอง แบ่งออกตามลำดับได้ 5 ลักษณะ ดังนี้

1. การรู้การเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถในการตีความของสมอง เมื่อเห็นสิ่งเร้าแล้วเกิดการรับรู้ เข้าใจในสิ่งนั้น และบอกได้ว่าเป็นอะไร เช่น เมื่อเห็นของเด็กเล่น รูปร่างกลม ทำด้วยยาง ผิวเรียบ ก็บอกได้ว่าเป็นลูกบอล
2. การจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถในการเก็บสะสมความรู้ และข้อมูล ต่าง ๆ ไว้ได้ และสามารถระลึกได้เมื่อต้องการ เช่น การจำสูตรคูณ การจำหมายเลขประจำตัว การชี้ตัว กนร้ายได้
3. การคิดแบบอนกนัย หรือความคิดกระจาย (Divergent Thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบหลายแง่หลายมุมแตกต่างกันไป เช่น หนังสือพิมพ์ใช้ทำอะไรได้บ้าง ให้บอกมาให้มากที่สุด ผู้ที่คิดได้มาก แปลก มีเหตุผลมีผล คือผู้ที่มีความคิดอนกนัย และGuilford ได้อธิบายว่าความคิดอนกนัยก็คือ ความคิดสร้างสรรค์ นั่นเอง
4. การคิดแบบเอกนัย หรือความคิดรวม (Convergent Thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดหาคำตอบที่ดีที่สุดจากข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่กำหนด และคำตอบที่ถูกต้องก็มีเพียงคำตอบเดียว
5. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถของมนุษย์ในการพิจารณา ตัดสินหรือประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ ได้ถูกต้อง ดี สมเหตุสมผล และเป็นไปตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

มิติที่ 3

ผลของการคิด (Products) หมายถึง มิติที่แสดงผลที่ได้จากการทำงานของสมอง เมื่อสมองได้รับข้อมูลจากมิติที่ 1 และใช้ความสามารถในการตอบสนองต่อข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่ได้รับ ในมิติที่ 2 แล้ว ผลที่ได้จะออกมาเป็นมิติที่ 3 หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างว่า ผลของการคิดเกิดจากการทำงานของมิติที่ 1 และมิติที่ 2 นั่นเอง ซึ่งผลของการคิดแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ดังนี้

1. หน่วย (Units) หมายถึง สิ่งย่อยที่สุดของสิ่งต่าง ๆ ที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัว และแตกต่างไปจากสิ่งอื่น ๆ เช่น คน แมว กระดานดำ บ้าน เป็นต้น
2. จำพวก (Classes) หมายถึง ประเภทหรือจำพวก หรือกลุ่มของหน่วยที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะร่วมกัน เช่น สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ได้แก่ คน แมว ช้าง หรือ ประเภทผลไม้ ได้แก่ เงาะ มังคุด กล้วย ลิ้นจี่ เป็นต้น
3. ความสัมพันธ์ (Relations) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดเดียว หรือหลายประเภทเข้าด้วยกันโดยอาศัยลักษณะบางประการเป็นเกณฑ์ ความสัมพันธ์นี้อาจจะอยู่ในรูป หน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวก หรือระบบกับระบบก็ได้ เช่น ปลาอยู่กับน้ำ เลือคู่กับป่า เป็นต้น
4. ระบบ (Systems) หมายถึง การเชื่อมโยงกลุ่มของสิ่งเร้าโดยอาศัยกฎเกณฑ์ หรือระบบแบบแผน เช่น เลขชุด 1 3 5 7 9 เป็นระบบเลขคี่
5. การแปลงรูป (Transformations) หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง คัดแปลง ดีความ ขยายความ ให้นิยามใหม่ หรือการจัดองค์ประกอบของสิ่งเร้าหรือข้อมูลออกมาในรูปแบบใหม่ เช่น การเปลี่ยนรูปสี่เหลี่ยมให้เป็นเส้นตรง
6. การประจักษ์ (Implications) หมายถึง การคาดคะเน หรือการทำนายจาก ข้อมูลที่กำหนดให้ เช่น คาดว่าจะเป็นกระต่าย หรือความเข้าใจในการนำข้อมูลไปใช้ขยายความ เพื่อการพยากรณ์หรือคาดคะเน ข้อความในตรรกวิทยาประเภท ถ้า...แล้ว.....ก็...เป็นพวกใช้ การคาดคะเนโดยอาศัยเหตุและผล

1.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

Guilford (อ้างใน อารี รังสินันท์, 2532, หน้า 29 -34) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบ ของความคิดสร้างสรรค์ไว้ในทฤษฎีโครงสร้างสติปัญญาว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถ ทางสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายทิศทาง หรือเรียกว่า ลักษณะการคิดอเนกนัย หรือการคิดแบบกระจาย ซึ่งประกอบด้วย

1.3.1 ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ลักษณะความคิดแปลกใหม่ที่แตกต่าง จากความคิดธรรมดา หรือความคิดง่าย ๆ

1.3.2 ความคล่องตัว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน ซึ่งแบ่งออกเป็น

(1) ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถ ในการใช้ถ้อยคำอย่างคล่องแคล่ว

(2) ความคิดคล่องแคล่วทางการโยงสัมพันธ์ (Association Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกันหรือคล้ายกันให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด

(3) ความคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยค คือ สามารถที่จะนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

(4) ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด

1.3.3 ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ประเภทหรือแบบของความคิด แบ่งออกได้ดังนี้

(1) ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นได้ทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดให้หลายอย่าง อย่างอิสระ

(2) ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) เป็นความสามารถที่คิดแก้ปัญหาได้ไม่ซ้ำกัน

1.3.4 ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) เป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความคิดสร้างสรรค์ซึ่งขึ้นอยู่กับเพศ อายุ ประสบการณ์ และความสามารถ ผู้ที่มีอายุมากจะมีความละเอียดลออในการคิดมากกว่าผู้มีอายุน้อย เด็กหญิงจะละเอียดลออมากกว่าเด็กชาย และเด็กที่มีความสามารถสูงทางด้านการละเอียดลออ จะเป็นเด็กที่มีความสามารถทางการสังเกตสูงด้วย

นอกจากนี้ความคิดสร้างสรรค์ยังมีองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ คือ จินตนาการ ดังที่ ประคินันท์ อุปรนัย (2518, หน้า 47-48) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจินตนาการไว้ว่า จินตนาการย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคล เช่น ก่อให้เกิดความสุขอันเนื่องจากการรู้สึกรับรู้ซึ่งในสุนทรียภาพ และช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดังนั้นในการสอนครูจึงควรปลูกฝังให้เด็กรู้จักคิดจินตนาการด้วย

จินตนาการเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างยิ่ง ดังคำกล่าวของ พระพจน์ กุลไพศาล (2533, หน้า 206) ที่ว่า ความคิดสร้างสรรค์จะพัฒนาขึ้นได้ก็ต้องอาศัยความคิดจินตนาการ ซึ่งเป็นลักษณะจินตนาการประยุกต์ (Applied Imagination) คือ การคาดคิด คาดหวังแล้วลงมือกระทำตามความคิดจินตนาการนั้นเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดั่งาม ผลผลิตใหม่ ๆ รวมไปถึงการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะของความคิดที่บุคคลนำเอาความคิดแบบมีเหตุผลมาผสมผสานกับความคิดจินตนาการ

1.4 การประเมินผลความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ประเมินผลได้ยาก หากเครื่องมือที่จะนำมาใช้วัดผล ประเมินผลนั้นขาดประสิทธิภาพ ใช้ได้ไม่แน่นอน ขาดความเชื่อมั่น หรือความเที่ยงตรง ก็จะทำให้ ผลจากการประเมินที่ได้ผิดพลาดไปด้วย

ดังนั้น นักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535, หน้า 105) จึงเสนอแนะให้ถือเกณฑ์พิจารณาคำตอบที่อยู่ในลักษณะเป็นการคิดหลายทาง (Divergent Thinking) ตามแบบของ Guilford คือ

1.4.1 ความคล่องในการคิด (Fluency) คะแนนที่ได้จากการนับจำนวนคำตอบทั้งหมด ที่แตกต่างกันให้คะแนนคำตอบละหนึ่งคะแนน และไม่คำนึงว่าคำตอบเหล่านั้นจะไปซ้ำกับคำตอบ ของคนอื่นหรือไม่

1.4.2 ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) หมายถึง คะแนนที่ได้รับจากการนับ จำนวนคำตอบที่ไม่อยู่ในทิศทางเดียวกันหรือคำตอบที่อยู่ในประเภทที่แตกต่างกัน โดยให้คะแนน คำตอบละหนึ่งคะแนน และไม่คำนึงว่าคำตอบเหล่านั้นจะไปซ้ำกับคนอื่นหรือไม่

1.4.3 ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง คะแนนที่ให้ตามสัดส่วนของความถี่ ของคำตอบตามวิธีการของ Cropley โดย คำตอบใดที่กลุ่มตัวอย่างตอบซ้ำกันมาก ๆ ก็ให้คะแนนน้อย หรือไม่ได้เลย ถ้าคำตอบซ้ำกับคนอื่นน้อย หรือไม่ซ้ำกับคนอื่นเลยก็จะให้คะแนนมากขึ้น เกณฑ์การให้ คะแนนยึดหลักดังนี้

คำตอบ 12%	ขึ้นไปให้	0	คะแนน
คำตอบ 6 - 11%	ขึ้นไปให้	1	คะแนน
คำตอบ 3 - 5%	ขึ้นไปให้	2	คะแนน
คำตอบ 2%	ขึ้นไปให้	3	คะแนน
คำตอบ 1%	ขึ้นไปให้	4	คะแนน

ฉะนั้น ถ้าจะให้คะแนนความคิดริเริ่ม จะต้องใช้วิธีนับความถี่ของคำตอบของกลุ่ม โดย ชัดเป็นรอยความถี่จนครบทุกคน จึงตรวจสอบเทียบเกณฑ์ข้างต้น แล้วให้คะแนน

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์ดังกล่าวมาเป็นหลักในการตรวจแบบฝึกการ คิดเพื่อประเมินเป็นคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละแบบฝึก

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเรียงเชิงสร้างสรรค์

2.1 ความหมายของการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า ความเรียง และการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

ความหมายของการเขียนความเรียง

สิทธิา พินิจกุล และคณะ (2516, หน้า 66) ให้ความหมายไว้ว่า ความเรียง หมายถึง การแต่งหรือการเรียบเรียงถ้อยคำให้เป็นเรื่องราวเรียกว่า ความเรียงหรือร้อยแก้ว

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2519, หน้า 2) ให้ความหมายไว้ว่า ความเรียง หมายถึง สิ่งที่เขียนหรือเรียบเรียงขึ้นเป็นเรื่องราวด้วยภาษาที่ใช้พูดกันเป็นธรรมดา

วิจิตรา แสงพลสิทธิ์และคนอื่น ๆ (2522, หน้า 335) ให้ความหมายไว้ว่า ความเรียง หมายถึง งานเขียนที่แต่งหรือเรียบเรียงขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดทัศนคติ หรือความต้องการให้ผู้อื่นได้ทราบ

ชนะ เวชกุล (2524, หน้า 59) ให้ความหมายไว้ว่า ความเรียง หมายถึง งานเขียนที่เรียบเรียงเป็นภาษาให้มีความคล่องตัว เขียนได้อย่างอิสระ ไม่มีแบบแผนกำหนดจำนวนคำ และมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนในการเขียน

ประภาศรี สีหอำไพ (2531, หน้า 73) ให้ความหมายไว้ว่า ความเรียง หมายถึง การเขียนร้อยแก้วที่มีหัวข้อเรื่องหรือแนวคิดกำหนดไว้ บางครั้งก็ยืดหยุ่นโดยให้ผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องเองด้วย

ดังนั้น ความเรียง หมายถึง งานเขียนที่เรียบเรียงขึ้นเป็นเรื่องราวอย่างสละสลวยด้วยภาษาที่ใช้พูดหรือเขียนกันโดยทั่วไปหรือร้อยแก้วนั่นเอง

ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นงานเขียนที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้คำนิยามไว้ดังต่อไปนี้

บุญยงค์ เกศเทศ (ม.ป.ป., หน้า 297) ได้ให้ความหมายของการเขียนสร้างสรรค์ว่าเป็นการเขียนที่ผู้เขียนจะต้องประมวลความรู้สึคนึกคิดและประสบการณ์ที่พึงมีทั้งหมด สร้างงานที่เป็นจินตนาการซึ่งเป็นงานที่ไม่มีขอบเขตรูปแบบหรือข้อจำกัดที่แน่นอนออกมา

เจือ สดะเวทิน (2522, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของการเขียนสร้างสรรค์ว่า เป็นการเขียนที่ส่งเสริมความเจริญงอกงามทางสติปัญญาของนักเรียน ซึ่งถือว่า เป็นการเปิดเผยความฉลาดของนักเรียนเป็นรายบุคคลอีกด้วย

สุจริต เพ็ชรชอบ และสายใจ อินทร์พรรษ์ (2523, หน้า 134) กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ คือ การเขียนเรียบเรียงความรู้ ความคิด ประสบการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนความรู้สึคนึกคิด และจินตนาการออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร จะเป็นข้อความสั้น ๆ ทำนองคำขวัญ ร้อยแก้วสั้น ๆ หรือบทกวีนิพนธ์ก็ได้ ข้อเขียนเหล่านี้จะมีเอกภาพ ความเป็นตัวของมันเอง ทั้งในด้านความคิดและการใช้ภาษาเรียบเรียง

สมพร มั่นตะสูตร (2525, หน้า 7) ให้ความหมายไว้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนที่เกิดจากความคิดริเริ่ม ไม่ลอกเลียนแบบ มีความแปลกใหม่ มีจินตนาการซึ่งสอดคล้องประสานกับความงามทางภาษา

อัจฉรา ชีวพันธ์ (2530, หน้า 2) กล่าวถึงการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า หมายถึง การเขียนซึ่งมีลักษณะของการคิดริเริ่ม โดยที่ผู้เขียนต้องใช้จินตนาการและประสบการณ์ของตนมาเชื่อมโยงความคิดในการเขียน

Blake (อ้างใน อัจฉรา ชีวพันธ์, 2542, หน้า 2) ได้กล่าวว่า การเขียนสร้างสรรค์เป็นการเขียนซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถทางจินตนาการที่ดีกว่าการเขียนชนิดอื่น ๆ

จากนิยามดังกล่าว สรุปได้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนที่เขียนขึ้นจากความรู้สึกริเริ่มและจินตนาการในรูปแบบของตนเอง ไม่ลอกเลียนมาจากผู้อื่น

รวมความหมายของความเรียง และการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งได้นำเสนอมาแล้ว นั้นพอจะสรุปได้ว่า การเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนประเภทร้อยแก้วที่ผู้เขียนเรียบเรียงความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนความรู้สึกริเริ่มและจินตนาการออกมาอย่างมีแนวคิดแปลกใหม่ น่าสนใจ และมีคุณค่า

2.2 ลักษณะของความเรียงที่ดี

ลักษณะของความเรียงที่ดีจะต้องมีองค์ประกอบหลายประการ ทั้งด้านเนื้อหาสาระก็มีสัมพันธ์ตลอดเรื่อง มีการแสดงความรู้สึกริเริ่มที่เป็นประโยชน์ มีการจัดลำดับความได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2520, หน้า 61) ได้กล่าวถึงลักษณะความเรียงที่ดีว่า

1. ต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และประมวลข้อคิดสำคัญ ๆ เข้าสู่จุดมุ่งหมายนั้นอย่างมีระเบียบ

2. ต้องมีเอกภาพ คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเรื่อง

3. ต้องมีสัดส่วนที่เหมาะสม คือ มีข้อความเปิดเรื่อง ปิดเรื่อง และดำเนินเรื่องตามสัดส่วนที่พอเหมาะ

3. ต้องมีการจัดลำดับเรื่องอย่างเหมาะสม

ผะอบ โปษะภุชณะ (2526, หน้า 45) ได้ให้ลักษณะของความเรียงที่ดีไว้ 6 ประการ คือ

1. มีความชัดเจน คือ อ่านแล้วเข้าใจทันทีไม่มีข้อเคลือบคลุมสงสัย การใช้ภาษาขบขัน รัดกุม ถูกต้องตามความหมาย

2. มีจุดหมายที่ชัดเจน ผู้อ่านอ่านแล้วจับจุดหมายได้ทันที ไม่พร่าเลือนหรือมีผลความมากเกินไป
 3. มีความสัมพันธ์ดี ดำเนินความไปตามลำดับต่อเนื่องกันไม่วกวน ผู้อ่านติดตามได้ง่าย
 4. มีความกว้างขวาง ผู้อ่านอ่านแล้วได้เพิ่มพูนในด้านความรู้หรือความบันเทิงหรือทั้งความรู้ความบันเทิง
 5. มีความประณีต การใช้คำตลอดจนการเข้าประโยคใช้ความประณีตเลือกมาอย่างถูกต้องและเหมาะสม
 6. มีความไพเราะงดงาม ภาษาที่ใช้ทำให้ผู้อ่านอ่านแล้วรู้สึกจับใจ
- วรรณ แก้วเพชร (2526, หน้า 221-223) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของความเรียงไว้ว่า

1. มีรูปแบบดี
2. มีโครงเรื่องดี
3. มีถ้อยคำภาษาดี
4. มีเนื้อหาดี
5. มีความคิดดี

สรุปได้ว่า ความเรียงที่ดีนั้นจะต้องครอบคลุมองค์ประกอบในการเขียนทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านเนื้อหา การเรียบเรียงความคิด การใช้ถ้อยคำ การใช้ไวยากรณ์ และกลไกทางภาษา

2.3 องค์ประกอบของการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์

การเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์เป็นทักษะการเขียนส่วนหนึ่งของการใช้ภาษาที่จำเป็น และสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการแสดงออกทางความคิดอย่างมีแบบแผน โดยอาศัยทั้งความรู้และความสามารถของผู้เขียนด้วย ได้มีผู้กล่าวถึง องค์ประกอบของการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ไว้หลากหลาย ดังเช่น

ประภาศรี สีหอำไพ (2524, หน้า 340-341) กล่าวว่า การเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ที่ดี จะต้องมีการเสนอความคิดอย่างเป็นระบบระเบียบ มีความกระชับ แสดงความคิดได้ชัดเจน และใช้ถ้อยคำ รูปประโยคได้ถูกต้องและเหมาะสม

กรรณิการ์ พวงเกษม (2534, หน้า 33) ได้กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น มีองค์ประกอบมากกว่าการเขียนทั่ว ๆ ไป ดังนี้

2.3.1 มีจินตนาการหรือความคิดคำนึง คือผู้เขียนจะต้องสร้างจินตนาการโดยการคัดเลือกความคิดต่าง ๆ เหล่านั้นให้เกิดเป็นภาพในใจของผู้อ่านให้ได้ จะช่วยให้ผู้อ่านได้รสและมีความรู้สึกคล้อยตามเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผู้เขียน

2.3.2 ตำนวนภาษา คือผู้เขียนจะต้องเลือกเฟ้นพจน์และรูปประโยคให้สละสลวย น่าฟังน่าอ่าน มีท่วงทำนองในการเขียนดี ไม่มีลักษณะกระแทกกระเทียบเสียดสีผู้ใดผู้หนึ่ง

2.3.3 ให้คุณค่าทางจิตใจและสติปัญญา คือ นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแล้ว ควรจะให้ผู้อ่านเกิดคุณธรรมขึ้นในตน มีความรู้สึกนึกคิดเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ก่อให้เกิดความเรื่องปัญญาและเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

สรุปได้ว่า ในการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ ผู้เขียนจะต้องสามารถใช้จินตนาการในการเสนอความคิดออกมาเป็นถ้อยคำที่สละสลวย ประทับใจผู้อ่าน ให้ความรู้สึกเพลิดเพลิน มีคุณค่าทางจิตใจและสติปัญญา

2.4 ประโยชน์ของการสอนเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์

การสอนเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์เป็นเรื่องละเอียดอ่อน และมีความสำคัญ ได้มีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ไว้หลากหลาย ดังเช่น

ประชุมพร สุวรรณตรา (2523, หน้า 19-20) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ไว้หลายประการ ดังนี้

1. เป็นการฝึกทักษะ และพัฒนาการใช้ภาษาในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งแวดล้อมของเด็ก
2. เป็นการช่วยให้เด็กรู้จักวงศัพท์มากขึ้น ก่อให้เกิดความฉลาดในการเลือกใช้ถ้อยคำสำนวน วลี ที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน มีชีวิตชีวาแก่ผู้อ่าน และก่อให้เกิดความสุขความเพลิดเพลินในการเขียน
3. ทำให้เด็กรักการเขียน
4. เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
5. ทำให้ครูรู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนมากขึ้น
6. ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เขียนให้มีความนับถือยอมรับตนเอง ภูมิใจตนเอง และรู้จักยอมรับผู้อื่น
7. ช่วยให้ได้ความรู้ เกิดความซาบซึ้ง ซึ่งจะเป็นประสบการณ์สะสมที่เด็กจะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

8. เป็นการฝึกให้เด็กใช้การสังเกตธรรมชาติ อารมณ์ สิ่งแวดล้อม ความรู้สึก ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกอันดีงาม ความเห็นอกเห็นใจ ความรักเพื่อนมนุษย์ สัตว์ และ ธรรมชาติ

9. เป็นงานที่สนุกสนาน ทำง่าย เพราะมีการวางแผนหาทริคในการสอน ซึ่งเป็นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของผู้สอน เป็นงานที่สร้างความเชื่อมั่นและคุณค่าให้กับผู้สอน เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

พิศมัย อำไพพันธุ์ (2537, หน้า 3-4) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

2.4.1 ประโยชน์ต่อนักเรียน คือ

- (1) ทำให้จิตใจกล้าแข็ง คิดอย่างรวดเร็ว
- (2) ทำให้เด็กได้แสดงความรู้สึกสะท้อนอารมณ์ และมีสุนทรีภาพ
- (3) เปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองความสามารถทางการเขียน
- (4) เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิด ความเข้าใจ และแสดงปฏิกิริยา

ต่อสิ่งเร้าที่ได้พบเห็นออกมา

2.4.2 ประโยชน์ต่อครู คือ

- (1) เป็นวิธีการที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจความแตกต่างของเด็กแต่ละคน
- (2) เป็นวิธีการที่จะช่วยให้เกิดความคุ้นเคย และเข้าใจเด็กเป็นรายบุคคล
- (3) เป็นวิธีการที่จะช่วยให้เข้าใจประสบการณ์ของเด็ก

จะเห็นว่า การสอนเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์มีความสำคัญ และมีประโยชน์ต่อ ครูและนักเรียน ทั้งยังมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน เช่น ทำให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการ แสดงความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนออกมาอย่างเด่นชัด เป็นต้น

2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับงานเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์

งานเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ เป็นงานเขียนจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ จะเห็นว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์และความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ก่อนที่จะเขียนเชิงสร้างสรรค์ จะต้องมีการคิดที่กว้างไกล หลายแง่มุม จึงได้งานที่แปลกใหม่ น่าสนใจ และก่อนที่จะคิดได้กว้างไกล หลายแง่มุม จะต้องรวบรวมข้อมูลจากการฟัง การอ่าน ตลอดจนถึงที่ บุคคลอื่นคิดแล้วสื่อสารออกมาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตนให้กว้างไกลขึ้น ดังที่ พิศวาท ลัดดากุล (2524, หน้า 20) กล่าวว่า ความสามารถเชิงสร้างสรรค์ในการคิดและการเขียนของมนุษย์นั้น

สัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่น และเป็นส่วนประกอบเสริมซึ่งกันและกัน ดังจะเห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์ทำให้เกิดการพูด การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ความคิดและการพูด-การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการกระทำเชิงสร้างสรรค์ การพูด-การเขียนและการกระทำเชิงสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการคิดเชิงสร้างสรรค์ ที่พัฒนายิ่งขึ้น ในทำนองเดียวกัน นิจ จันทร้มล (2535, หน้า 12) ให้ความเห็นว่า การคิดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นมีความสัมพันธ์กัน ก่อนที่จะเขียนออกมาอย่างสร้างสรรค์ได้นั้น จะต้องมีการคิดอย่างสร้างสรรค์ก่อน คือจะต้องมีการคิดหลายแนวทาง คือ ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ จึงจะนำสิ่งที่ได้จากการคิดเหล่านั้นมาแสดงออกโดยการเขียน และการเขียนนั้นก็จะเป็นการเขียนเชิงสร้างสรรค์

2.6 การสอนเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์

การสอนเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน ซึ่ง Furner (อ้างใน จัมลิ้ม โกวิททางกูร, 2530, หน้า 35) ได้เสนอแนะลำดับขั้นการสอนเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

2.6.1 ขั้นจูงใจ เป็นขั้นให้ความรู้ในเรื่องที่นักเรียนสนใจ ขั้นนี้ครูต้องพยายามสร้างความรู้สึกให้นักเรียนอยากเรียน

2.6.2 ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดในเรื่องที่สนใจ เป็นขั้นที่ครูจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อจะได้แนวความคิดหลากหลาย

2.6.3 ขั้นเขียน เป็นขั้นที่นักเรียนแสดงการเขียนเรื่องที่ตนเองสนใจอย่างอิสระ

2.6.4 ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดจากเรื่องที่เขียน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนได้แลกเปลี่ยนเรื่องกันอ่าน เพื่อให้นักเรียนได้แนวคิดเพิ่มเติม

2.6.5 ขั้นติดตามผล เป็นขั้นที่ติดตามกิจกรรมบางอย่างให้เหมาะสม

ในการสอนเขียนระดับประถมศึกษา ครูจะต้องศึกษาหลักสูตรให้ละเอียดถี่ถ้วน เพื่อจะได้ทราบจุดมุ่งหมายและเนื้อหา เพื่อเตรียมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร ซึ่งทั้งนี้ ครูจะต้องทราบถึงหลักการและวิธีการในการสอนเขียนไว้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

Rivers (อ้างใน สายพิน สมุทรทัย, 2536, หน้า 34-35) กล่าวว่า ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ฝึกยากสำหรับนักเรียน เพราะเป็นทักษะในด้านการแสดงผล นักเรียนจะต้องใช้ความสามารถหลาย ๆ ด้าน เช่น ความสามารถในการเลือกใช้คำให้ถูกต้องตรงตามความหมาย ลำนวนภาษา การใช้โครงสร้างประโยค กฎเกณฑ์ทางภาษา ไวยากรณ์ตลอดจนเครื่องหมายวรรคตอน รวมไปถึงลีลาการเขียนอีกด้วย ดังนั้น ในการฝึกทักษะการเขียน ผู้เขียนจะต้องฝึกอย่างเป็นระบบ โดยผ่านการพัฒนาทักษะทั้ง 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การคัดลอกแบบ (Copying) ให้นักเรียนคัดข้อความที่ครูเขียนบนกระดาน ลงสมุดหรือให้นักเรียนคัดลอกข้อความจากหนังสือก็ได้ เพื่อให้นักเรียนคุ้นชินกับประโยคตัวหนังสือ โครงสร้างของประโยค เครื่องหมายวรรคตอน หลังจากให้นักเรียนคัดลอกข้อความแล้ว ให้นักเรียน ฝึกหัดเขียนตามคำบอกก็ได้ เพื่อทบทวนความจำในสิ่งที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้วและแสดงถึง ความสัมพันธ์ของเสียงกับสัญลักษณ์ด้วย

2. การจัดทำใหม่ (Reproduction) นักเรียนจะต้องหัดเขียนขึ้นเองจากสิ่งที่จำได้ หรือจากสิ่งที่เคยได้อ่าน เขียน หรือได้ยินได้ฟังมาแล้ว นักเรียนอาจจะนำเอาประโยคที่เคยเรียนมา มาคัดลอกไว้ใหม่ในการเขียนบรรยายเรื่องจากภาพก็ได้

3. การผูกเรื่องใหม่ (Recombination) นักเรียนจะนำเอาประโยคที่เคยเรียนมา ทั้งจากการฟัง การอ่าน และประโยคที่เคยคัดลอกมาแล้วมาผูกเป็นเรื่องใหม่ โดยใช้โครงสร้าง ประโยคที่เคยเรียนมา แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงคำบางคำ หรือปรับเปลี่ยนโครงสร้าง หรือรูปประโยค โดยโครงสร้างและรูปประโยคจะมีความซับซ้อนมากขึ้น

4. การแนะนำการเขียน (Guided Writing) นักเรียนสามารถเลือกใช้คำและ โครงสร้างประโยคได้อย่างมีอิสระในการเขียนเรื่องโดยมีครูคอยแนะนำช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษา

5. การแต่งเรื่อง (Composition) นักเรียนสามารถเลือกเขียนเรื่องขึ้นเองอย่างมี อิสระเสรี นักเรียนจะสร้างเค้าโครงเรื่องขึ้นเองโดยครูเป็นเพียงผู้คอยตรวจแก้ไขข้อบกพร่องให้

สำหรับหัวข้อหรือชื่อเรื่องที่กำหนดให้นักเรียนเขียน วรรณ แก้วแพรง (2526, หน้า 57-58) ได้เสนอแนะไว้ว่า ควรเป็นเรื่องที่มีลักษณะ 2 ประการ ประกอบกัน คือ

1. เป็นเรื่องที่อยู่ในวงประสบการณ์ของนักเรียน หรือเป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจ
2. นักเรียนมีเนื้อหา มีความรู้ความเข้าใจ หรือมีความคิดเห็นที่จะใช้ในการเขียน เรื่องนั้น ๆ

จะเห็นว่า ในการสอนเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์จะต้องมีลำดับขั้นการสอน ที่เป็นระบบ เพื่อฝึกให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดของตนเองออกมาอย่างเป็นอิสระ

2.7 การประเมินผลการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์

การเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์เป็นทักษะที่ซับซ้อน การให้คะแนนงานเขียน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะมีผลต่อความเที่ยงของการตรวจงานเขียน ดังนั้น การให้คะแนนงานเขียน จึงต้องมีเกณฑ์เพื่อให้การให้คะแนนเป็นไปอย่างมีระบบ ซึ่งจะทำให้คะแนนตรวจงานเขียนมีความเป็น ปรนัยมากขึ้น

ประสิทธิ์ ภาพักกลอน (2518, หน้า 9-12) กล่าวว่า การตรวจให้คะแนนการเขียนต้องพยายามดูทุกแง่มุมเท่าที่จะทำได้ หัวข้อที่ควรพิจารณาได้แก่

1. เนื้อเรื่อง ควรพิจารณาแนวคิดหรือแนวเรื่อง การจัดระเบียบความคิด การอ้างเหตุผล การขยายความ และความแจ่มแจ้งชัดเจน
2. การใช้ภาษา ควรพิจารณาระดับของภาษาที่ใช้ว่า ถูกต้องตามกาลเทศะ และลักษณะของเรื่อง พิจารณา การใช้คำ ประโยค การเขียนย่อหน้า การเว้นวรรคตอน การใช้สำนวนโวหาร คำพังเพยและสุภาษิตต่างๆ
3. รูปแบบ ใช้พิจารณาเฉพาะการเขียนที่มีแบบแผนแน่นอนว่าทำได้ถูกรูปแบบการเขียนชนิดนั้น ๆ หรือไม่ เช่น ข้อความ จดหมาย เป็นต้น
4. กลไกประกอบการเขียนอื่น ๆ ได้แก่ สะกดการันต์ ลายมือ ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

คำนึง วิสัยจร (2525, หน้า 32) ให้เกณฑ์การให้คะแนนงานเขียน ดังนี้

1. การแสดงความคิด 4 ส่วน
2. การเชื่อมโยงความคิด 3 ส่วน
3. เนื้อหาสาระ 2 ส่วน
4. การใช้ภาษา 1 ส่วน

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2539, หน้า 114) ได้เสนอหลักการตรวจความเรียง ดังนี้

1. ควรตรวจแยกเป็นรายข้อ ควรจะได้ตรวจ 2 ครั้ง จากผู้ตรวจคนเดียวกัน หรือผู้ตรวจ 2 คน คนละครั้ง
2. ในการตรวจแต่ละครั้งควรเป็นอิสระต่อกัน
3. ผู้ตรวจไม่ควรดูชื่อผู้สอบ และไม่ควรรู้อผลการตรวจที่ผ่านมาว่าแต่ละข้อหรือแต่ละคนมีการให้คะแนนอย่างไร
4. การตรวจให้คะแนนควรใช้ระบบการให้คะแนนเป็นเกณฑ์ย่อย ๆ

กรมวิชาการ (2538, หน้า 7) กำหนดหลักการในการประเมินการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ให้ความแปลกใหม่ หมายถึง ความคิดไม่ซ้ำแบบหรือไม่ได้ลอกเลียนผู้อื่น เป็นความคิดที่ผู้เขียนคิดขึ้นเอง
2. ใช้ภาษาคมคาย กระตือรือร้น ใช้ภาษาตามระเบียบของภาษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน
3. สามารถรู้ลึกของวัสดุที่ได้รับสาร
4. เป็นประโยชน์

ฝ่ายวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดแม่ฮ่องสอน (2544, หน้า22-23) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์
ไว้ดังนี้

1. การตั้งชื่อเรื่องได้เหมาะสมสอดคล้องกับเรื่องที่เขียน
2. การสื่อความ/การลำดับความคิด หมายถึง การเขียนได้ใจความ มีความสอดคล้อง
สัมพันธ์กับภาพและชื่อเรื่อง ถ่ายทอดความคิดได้เป็นเอกภาพ เรียงลำดับความคิดได้อย่างต่อเนื่อง
3. การแสดงความคิดเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การมีความคิดแปลกใหม่ใน
เชิงบวก นำเสนอเรื่องได้น่าสนใจ และสอดคล้องคุณธรรม
4. การใช้ภาษา หมายถึง การใช้ถ้อยคำสำนวนถูกต้องเหมาะสม ไม่ฟุ่มเฟือย
และเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง

จะเห็นได้ว่า เกณฑ์การให้คะแนนการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ได้ให้ความสำคัญ
ของการแสดงออกทางความคิด ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอนเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์
ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ทักษะการเขียนในการแสดงออกทางความคิด ความรู้ และประสบการณ์ จาก
เกณฑ์ดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เพื่อสร้างเกณฑ์การตรวจความเรียงเชิงสร้างสรรค์ในงานวิจัย
ฉบับนี้ ดังนี้คือ

1. การคิดแปลกใหม่ หมายถึง การเสนอแนวความคิดใหม่ ๆ ซึ่งเป็นลักษณะ
เฉพาะของตนเองได้อย่างเสรี แสดงถึงการมีความคิดสร้างสรรค์
2. เนื้อหาสาระ หมายถึง การแสดงความรู้ที่มีรายละเอียดพอสมควรแก่
การเข้าใจ เสนอเรื่องราวได้น่าสนใจ และสอดคล้องกับชื่อเรื่อง
3. การเชื่อมโยงความคิด หมายถึง การจัดระเบียบความคิดให้ต่อเนื่องเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกัน
4. การใช้ภาษา หมายถึง การเลือกสรรถ้อยคำและการเรียบเรียงถ้อยคำ วลี
ประโยค ให้ง่ายรัดกุม
5. กลไกทางภาษา หมายถึง ส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น ความยาวของเนื้อหา
ตามเกณฑ์ที่กำหนด การเขียนสะกดคำ การเว้นวรรคตอน ลายมือ ความสะอาด และความเป็น
ระเบียบเรียบร้อยในการเขียน

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์

3.1 หลักในการจัดทำแบบฝึก

แบบฝึกอาจมีรูปแบบแตกต่างกันไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม ราชันี ศรีไพรวรรณ (2520, หน้า 20-23) ได้กล่าวถึงหลักในการจัดทำแบบฝึกว่า

3.1.1 ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาและพัฒนาการของเด็กและลำดับขั้นของการเรียน เด็กแรกเรียนยังมีประสบการณ์น้อย แบบฝึกทักษะจะต้องอาศัยรูปแบบ สีสวย ชวนใจเด็ก และเป็นไปตามลำดับความยากง่าย เพื่อให้เด็กมีกำลังใจทำ

3.1.2 ให้มีจุดมุ่งหมายว่ามุ่งจะฝึกในด้านใดแล้วจัดเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการที่วางไว้ ครูต้องจัดทำไว้ล่วงหน้าเสมอ

3.1.3 ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก ถ้าสามารถแยกความสามารถและจัดทำแบบฝึกหัดเพื่อส่งเสริมเด็กแต่ละกลุ่มได้ก็ยิ่งดี

3.1.4 ในแบบฝึกต้องมีคำชี้แจงง่าย ๆ สั้น ๆ เพื่อให้เด็กสามารถทำตามคำสั่งได้

3.1.5 แบบฝึกต้องมีความถูกต้อง ครูจะต้องตรวจพิจารณาดูให้ถี่ถ้วน อย่าให้มีข้อผิดพลาดได้

3.1.6 การให้เด็กทำแบบฝึกหัดแต่ละครั้งต้องให้เหมาะสมกับเวลาและความสนใจของเด็ก เด็กเล็ก ๆ ย่อมสนใจจะทำสิ่งใดอยู่ได้ไม่นาน

3.1.7 ควรทำแบบฝึกหลาย ๆ แบบ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ได้กว้างขวางและส่งเสริมให้เกิดความคิด

3.1.8 กระดาษที่ให้เด็กทำแบบฝึกต้องเหนียวและทนทานพอสมควร

3.2 ลักษณะของแบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์

Rivers และ Haress (อ้างใน วลัยย์ เริงเกษตรกรณ์, 2527, หน้า 38) ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

3.2.1 ใช้หลักจิตวิทยา

3.2.2 มีคำสั่งชัดเจน ใช้ภาษาง่ายๆ ทำให้เด็กเข้าใจวิธีทำได้ง่าย

3.2.3 เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก

3.2.4 เร้าความสนใจ คิดได้เร็วและสนุก ทำท่ายให้เด็กได้แสดงความสามารถ

3.2.5 ใช้เวลาเหมาะสม ไม่เร็วหรือนานเกินไป

3.2.6 มีตัวอย่างที่ให้ความคิดหลายแนวทาง อาจให้ศึกษาด้วยตนเองได้

3.2.7 มีภาพประกอบ วางรูปแบบเป็นระเบียบสวยงาม และมีเส้นบรรทัดที่เว้นไว้ให้เต็ม มีขนาดพอเหมาะ

3.2.8 ฝึกโครงสร้างใหม่กับสิ่งที่เรียนรู้แล้ว

3.2.9 ประโยคที่ฝึกควรเป็นประโยคสั้นๆ อาจใช้ประโยคและคำศัพท์ที่ใช้พูดกันในชีวิตประจำวันที่นักเรียนรู้จักดีแล้ว

3.2.10 นักเรียนควรมีโอกาสตอบสนองสิ่งเร้าด้วยการแสดงออกซึ่งความสามารถและความเข้าใจลงในแบบฝึก

3.2.11 แบบฝึกควรมีหลายชนิด หลายแบบ เป็นการฝึกใช้ความคิด ระวังให้เกิดเกิดความสนใจ ไม่ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย

3.2.12 นักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนไปแล้วไปใช้กับชีวิตประจำวันได้

จะเห็นได้ว่า แบบฝึกควรสร้างให้ตรงกับจุดประสงค์ที่ต้องการฝึก มีหลายแบบหลายชนิดให้นักเรียนได้ทำ เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน การใช้ถ้อยคำควรเลือกให้เหมาะกับวัยของนักเรียน นอกจากนี้ควรสร้างแบบฝึกให้มีลักษณะช่วยๆ ทำทบทวนความรู้ความสามารถของนักเรียน เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาและก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

3.3 หลักในการสร้างแบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์

แบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์ทางภาษาตามแนวทฤษฎีความคิดของ Guilford นั้น Guilford (1968, p. 375-376) ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. แบบฝึกการคิดแบบอนกนัยทางภาษาในรูปของหน่วย เป็นแบบฝึกที่ให้เขียนสิ่งของที่อยู่ในพวกเดียวกัน เช่น ของเหลวที่เป็นเชื้อเพลิง ได้แก่ น้ำมันก๊าด แก๊สโซลีน แอลกอฮอล์
2. แบบฝึกการคิดแบบอนกนัยทางภาษาในรูปของกลุ่ม เป็นแบบฝึกให้บอกประโยชน์ของสิ่งของที่กำหนดให้ เช่น ให้บอกประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ บอกประโยชน์นอกเหนือจากการอ่าน เช่น ใช้ทำเชื้อเพลิง ใช้กันของแตก
3. แบบฝึกการคิดแบบอนกนัยทางภาษาในรูปของความสัมพันธ์ เป็นแบบฝึกที่ให้เขียนคำต่าง ๆ ที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน หรือตรงกันข้ามกับคำที่กำหนดให้
4. แบบฝึกการคิดแบบอนกนัยทางภาษาในรูปของการแปลงรูป เป็นแบบฝึกที่ให้บอกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่กำหนดให้ ตัวอย่างเช่น ถ้าคนไม่จำเป็นต้องนอนพักผ่อนจะเกิดอะไรบ้าง คำตอบคือ คนจะทำงานได้มากขึ้น ไม่จำเป็นต้องใช้นาฬิกาปลุกและอื่น ๆ

5. แบบฝึกการคิดแบบอนกนัยทางภาษาในรูปของการประยุดต์ เป็นแบบฝึกที่ให้นักบรายชื่อของอาชีพต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ที่กำหนดให้ เช่น จะคิดถึงอาชีพวิศวกรไฟฟ้า เจ้าของโรงงานทำหลอดไฟฟ้า

6. แบบฝึกการคิดแบบอนกนัยทางภาษาในรูปของระบบ ลักษณะของแบบฝึกประเภทนี้เป็นความคล่องในการแสดงความคิดออกมาเป็นถ้อยคำ หรือการจัดระเบียบของตัวอักษรให้สื่อความหมาย ส่วนมากจัดโดยให้สร้างประโยคจากตัวอักษรที่กำหนดให้ เช่น

พยัญชนะที่กำหนดให้	น	ห	ก
	นก	หา	กิน
	หนู	เห็น	แก้ว

จะเห็นได้ว่า หลักในการจัดทำแบบฝึกและลักษณะของแบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์ทางภาษาตามแนวทฤษฎีความคิดอนกนัยของ Guilford ได้ให้ความสำคัญของการแสดงออกทางความคิดในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบ หลายแง่หลายมุม แตกต่างกันไป ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของแบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นสิ่งเร้าเพื่อกระตุ้นและช่วยให้นักเรียนใช้ทักษะการเขียนในการแสดงออกทางความคิดโดยมีสิ่งเร้าหรือประสบการณ์เดิมเป็นองค์ประกอบ และฝึกให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาอันก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ จากหลักในการสร้างแบบฝึกดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาปรับเป็นหลักสร้างแบบฝึกการคิดเชิงสร้างสรรค์ในงานวิจัย ดังนี้

1. แบบฝึกความคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบฝึกที่ฝึกความคิดริเริ่ม ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ อันเป็นองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ เช่น การวาดภาพต่อเติมลายเส้นหรือรูปเรขาคณิต
2. แบบฝึกการคิดคำเป็นแบบฝึกที่ให้คิดและเขียนคำ 1 พยางค์ จากอักษรที่กำหนดให้
3. แบบฝึกการประสมคำ เป็นแบบฝึกที่มุ่งให้นักเรียนคิดและเขียนคำประสมจากคำหรือภาพที่กำหนดให้
4. แบบฝึกการคิดคำที่มีความหมายเหมือนกันและคำตรงข้าม เป็นแบบฝึกที่ฝึกการคิดและเขียนคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันและคำตรงข้ามจากนิทาน รูปภาพ และคำที่กำหนดให้
5. แบบฝึกการคิดคำที่จัดอยู่ในจำพวกเดียวกัน เป็นแบบฝึกให้นักเรียนคิดและเขียนคำที่จัดอยู่ในจำพวกเดียวกัน
6. แบบฝึกการคิดวลี เป็นแบบฝึกให้นักเรียนคิดและเขียนวลีจากภาพที่กำหนดให้

7. แบบฝึกการคิดวลีและประโยค เป็นแบบฝึกให้นักเรียนคิดและเขียนวลีจากภาพที่กำหนดให้ แล้วนำวลีนั้นไปแต่งประโยค

8. แบบฝึกการคิดประโยค เป็นแบบฝึกที่ฝึกความคล่องในการแสดงความคิดออกมาเป็นถ้อยคำหรือการจัดระเบียบของตัวอักษรให้สื่อความหมาย โดยให้คิดและเขียนประโยคที่มีส่วนขยายจากภาพ

9. แบบฝึกการคิดประโยคเพื่อการสื่อสาร เป็นแบบฝึกที่ฝึกให้นักเรียนคิดและเขียนประโยคที่เกี่ยวข้องกับรูปภาพ

10. แบบฝึกการคิดข้อความบรรยายภาพ เป็นแบบฝึกที่ฝึกให้นักเรียนคิดและเขียนข้อความบรรยายภาพที่กำหนดให้เป็นเรื่องราวที่ต่อเนื่องกัน

11. แบบฝึกการคิดข้อความเพื่อแสดงความรู้สึก เป็นแบบฝึกที่ฝึกให้นักเรียนคิดและเขียนข้อความบรรยายความรู้สึกจากภาพและข้อความที่กำหนดให้

12. แบบฝึกการคิดและเขียนความเรียงจากภาพ เป็นแบบฝึกให้นักเรียนคิดและเขียนเรื่องจากภาพ

13. แบบฝึกการคิดและเขียนนิทานตามจินตนาการ เป็นแบบฝึกให้นักเรียนคิดและเขียนนิทานจากภาพที่กำหนดให้

14. แบบฝึกการคิดและเขียนความเรียงตามจินตนาการ เป็นแบบฝึกที่ฝึกให้นักเรียนคิดและเขียนความเรียงจากคำและหัวข้อที่กำหนดให้

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดเห็น

4.1 ความหมายของการคิดเห็น

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของคำว่า “การคิดเห็น” ไว้อย่างหลากหลาย เช่น ควงเคียน พันธุมนาวิน (2519, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของการคิดเห็นว่า การคิดเห็นเป็นความรู้สึกที่แสดงออกอย่างมั่นคงต่อบุคคลหรือสถานการณ์ซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดี ชัดแจ้ง หรือเป็นกลางได้ ซึ่งเป็นผลของการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะที่ดีหรือเลวของบุคคลหรือสถานการณ์นั้น ๆ

Kendler (1974, p. 572) ให้ความหมายของการคิดเห็นว่า หมายถึง ความพร้อมของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสังคมแวดล้อม หรือเป็นความโน้มเอียงที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสังคมแวดล้อม หรือเป็นความโน้มเอียงที่จะแสดงพฤติกรรมที่สนับสนุนหรือคัดค้านประสบการณ์บางอย่างต่อบุคคล สถาบัน ตลอดจนแนวความคิดบางอย่าง การแสดงความคิดเห็นออกมาโดยอาศัยพฤติกรรมแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ แสดงออกในลักษณะที่เห็นด้วย พึงพอใจหรือชอบ กับแสดงออกในลักษณะที่ไม่เห็นด้วย หรือไม่ชอบ

โกวิท ประวาลพุกษ์ และ สมศักดิ์ สันธุระเวช (2527, หน้า 161) ได้กล่าวถึงความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ท่าที ความคิดเห็น ความรู้สึกเอนเอียงทางจิตใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายหลังจากการที่บุคคลได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้น พฤติกรรมเช่นนี้ไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถสังเกตและวัดได้จากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกต่อสิ่งนั้น โดยอาจแสดงออกให้เห็นได้ในลักษณะ

1. ความคิดเห็นเชิงนิมิต เป็นการแสดงออกในลักษณะความพึงพอใจ เห็นด้วย ชอบ สนับสนุน ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ
2. ความคิดเห็นเชิงนิเสธ เป็นการแสดงออกในลักษณะตรงกันข้ามกับความคิดเห็นเชิงนิมิต เช่น ไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ยินดี ไม่ร่วมมือ ไม่ทำตาม
3. ความคิดเห็นที่เป็นกลาง เป็นการแสดงออกในลักษณะที่ไม่เป็นทั้งความคิดเห็นเชิงนิมิตหรือความคิดเห็นเชิงนิเสธ แต่อยู่ระหว่างกลาง ไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง เช่น รู้สึกเฉย ๆ ไม่ถึงกับชอบหรือเกลียด

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534, หน้า 207) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นเรื่องของความชอบ ไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อฝังใจของคนเราต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมักจะเกิดขึ้นเมื่อเราเรียนรู้หรือประเมินผู้คนในเหตุการณ์ ในสังคม เราจะเกิดอารมณ์ ความรู้สึกบางอย่างควบคู่ไปกับการรับรู้ และส่งผลต่อความคิดและปฏิกิริยาภายในใจของเรา

แนวทางวิธีการวัดความคิดเห็น อาจกระทำได้โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต หรือการใช้แบบสอบถาม แต่ไม่ว่าจะใช้วิธีใดก็ตาม สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การนำผลมาเพื่อประเมินความสนใจ ความรู้สึกต่อการเรียน อันจะนำไปสู่การปรับปรุงและเสริมสร้างสมรรถภาพในการเรียนรู้ต่อไป

ศักดิ์ สุนทรธณี (2535, หน้า 19) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกที่เกิดจากความรู้สึก ความคิดเห็นต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวในด้านความชอบ หรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งต่างๆ

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2539, หน้า 78) กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางวาจาของเจตคติ การที่บุคคลกล่าวว่า เขามีความเชื่อหรือมีความรู้สึกอย่างไรนั้น เป็นการแสดงความคิดเห็นของบุคคลนั้น ดังนั้นการวัดความคิดเห็นของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ การใช้ความคิดเห็นเป็นตัวอย่างบ่งชี้ถึงเจตคติของแต่ละบุคคลนั้น ต้องยอมรับว่าอาจมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้น ถ้าบุคคลเหล่านั้นแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง แต่อย่างไรก็ตามความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นนี้ก็ป็นลักษณะธรรมดาของการวัดทั่ว ๆ ไป

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น คือ สภาพความพร้อมของจิตใจหรือระดับความรู้สึกรู้ของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในทิศทางที่ชอบ หรือไม่ชอบ เห็นด้วย หรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์หรือการเรียนรู้ จากนั้นก็จะแสดงพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ออกมา ความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถสร้างให้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้

4.2 องค์ประกอบของความคิดเห็น

อเนกกุล กริแสง (2521, หน้า 44) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

4.2.1 องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความและรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินสิ่งเร้านั้น ๆ ทั้งนี้ความเข้าใจความรู้จะอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งที่แตกต่างกันก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

4.2.2 องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ ซึ่งจะป็นตัวนำความคิดให้บุคคลนั้นแสดงความรู้สึกออกมาในด้านบวกหรือด้านลบ

4.2.3 องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Action or Behavioral component) เป็นองค์ประกอบด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติหรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกที่ได้จากการประเมินผลพฤติกรรมที่คิดหรือแสดงออกมา

ความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทั้งสามประการนี้เสมอ โดยจะมีปริมาณที่มากน้อยแตกต่างกันไป ซึ่งตามปกติ บุคคลแต่ละคนจะแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของตน

4.3 หลักและวิธีการวัดความคิดเห็น

ไพศาล หวังพานิช (2526, หน้า 7-8) ได้เสนอหลักการวัดความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นของบุคคลไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง การวัดจะเป็นการวัดจากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออกหรือประพฤติอยู่เสมอ การวัดวิธีใดก็ตามจะต้องมีสิ่งประกอบ 3 อย่าง คือ ตัวบุคคลที่จะถูกวัด มีสิ่งเร้า เช่น การกระทำ เรื่องราวที่บุคคลแสดงเจตคติตอบสนอง และสุดท้ายต้องมี การตอบสนอง ซึ่งจะออกมาในระดับสูง ต่ำ มาก น้อย

วิธีการวัดความคิดเห็นในปัจจุบันนิยมวัดด้วยวิธีการใช้แบบสอบถามมากที่สุด ในรูปของการให้บุคคลรายงานตนเองออกมาด้วยการใช้มาตราจัดอันดับ มาตราจัดอันดับความคิดเห็นมีการพัฒนาขึ้นมาหลายแบบตามความเหมาะสมของการพิจารณาของผู้สร้าง บุญเรียง ขจรศิลป์ (2539, หน้า 87-106) ได้กล่าวถึงมาตราจัดอันดับความคิดเห็นเท่าที่ปรากฏและนิยมสร้างกันในปัจจุบันคือ เทคนิคของ Likert ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. เขียนข้อความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาให้มากที่สุด แต่ละข้อความนั้นควรจะมีลักษณะที่มีความหมายเดียวในหนึ่งข้อความ ใช้ภาษาที่ง่ายและชัดเจน ไม่ควรใช้ข้อความที่เป็นประโยคปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ

2. นำข้อความที่รวบรวมไว้ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา โดยพิจารณาใช้ 5 ตัวเลือก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. นำข้อความที่คัดเลือกมาแล้วเรียบเรียงเป็นแบบวัดความคิดเห็น นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. วิเคราะห์คุณภาพของข้อความแต่ละข้อ โดยการกำหนดน้ำหนักของระดับความคิดเห็น ถ้าตอบเห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 5 คะแนน ถ้าตอบว่าเห็นด้วยให้ 4 ลดหลั่นมาตามลำดับ ถ้าตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 1 จากนั้นคำนวณอำนาจจำแนกของข้อความแต่ละข้อ และคำนวณค่าคงที่ภายในของข้อความแต่ละข้อ

5. ตัดข้อความที่ไม่มีคุณภาพทิ้ง แล้วนำข้อความที่เหลือมาเรียบเรียงเป็นมาตราจัดอันดับความคิดเห็นขั้นสุดท้าย ซึ่งควรประกอบด้วยข้อความเชิงนิเสธและนิมานจำนวนใกล้เคียงกัน

หลักและวิธีการวัดความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะเป็นการวัดจากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออกหรือประพฤติอยู่เสมอ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก. งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษาผลงานวิจัยในต่างประเทศที่พบ สามารถสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้น โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ดังเช่น ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

Bentley (อ้างใน, นราวัลย์ พูลพิพัฒน์, 2523, หน้า 11) ได้ศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเชิงวิชาการ โดยใช้วิธีสุ่มหาวิทยาลัยมินเนโซตาจำนวน 75 คน เป็นชาย 59 คน หญิง 16 คน วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบทดสอบความรู้และความเข้าใจ (Cognitive Operation) ความจำ (Memory Operations) ความคิดหลายทาง (Divergent Thinking) ความคิดทางเดียว (Convergent

Thinking) และการประเมินค่า (Evaluation) ส่วนเครื่องมือที่ใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ คือ แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของมินเนโซตา ฟอรัมเอกซ์ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจไม่สัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ ส่วนความคิดหลายทางและการประเมินค่ามีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง

Webber (อ้างใน ปรีชา ครีาศาสตร์, 2530, หน้า 30) ได้ศึกษานักเรียนระดับ 3-4 จำนวน 180 คน จาก 6 โรงเรียน โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นภาษาและรูปภาพ พบว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนอยู่ในแบบแผนที่เคร่งครัด มีความคิดสร้างสรรค์มากกว่านักเรียนที่เรียนกับการสอนที่เคร่งครัด มีระเบียบและการสอนที่มีแบบแผนคงเส้นคงวา

Jobe (อ้างใน, วิจิตรา ชูระคำ, 2537) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลที่มีต่อการเลือกเรื่องในการเขียนแบบสร้างสรรค์ของเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กระดับ 2,4 และ 6 ชายและหญิงจำนวน 90 คน ใช้เวลา 10 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อนักเรียนมีอิสระในการเลือกเรื่องที่จะเขียนได้เอง เรื่องที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือ เรื่องเพื่อฝัน เรื่องของสัตว์ และเรื่องของบุคคลิกภาพ อิทธิพลที่สำคัญเกี่ยวกับการเลือกหัวข้อในการเขียนของนักเรียน คือ อิทธิพลภายในซึ่งเป็นความคิดของนักเรียนเอง ประสบการณ์ตรงและหนังสือ นอกจากนั้น ผู้วิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในทุกระดับ

ข. งานวิจัยในประเทศ

กาญจนา พลายอู่วงศ์ (2534) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของกิจกรรมทางภาษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยกิจกรรมทางภาษามีคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องแคล่วสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความคิดยืดหยุ่นและความคิดริเริ่มไม่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พูนศิริ แก้วเพ็ง (2533) ได้ทำการศึกษาความสามารถในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนมีค่าเฉลี่ย 52.04 และความสามารถในการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาไทยมีความสัมพันธ์ในทางบวก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

กรรณิการ์ พลบุษ (2541) ได้ทำการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน

วัดลาดปลาเค้า กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นสื่อการสอน มีคะแนนในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังการสอนสูงขึ้นจากการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พรทิพย์ ประการแก้ว (2543) ได้ทำการศึกษา การใช้จินตนาการช่วยสร้างความคิดในการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้จินตนาการมีคะแนนในการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์หลังการสอนสูงขึ้นจากการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการเรียนภาษาไทย เช่น จิมลัม โกวิทางกูร (2530) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนทัศนคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนอย่างสร้างสรรค์ และแบบฝึกการเขียนอย่างเอกนัย ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบวิธีการสอนและเครื่องมือจะมีผลต่อการพัฒนาทัศนคติของนักเรียน และทัศนคติมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย

นิง จันทรมล (2535) ได้ทำการศึกษาผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่เกิดจากการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นสื่อการสอนตลอดจนทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และต่อการใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนมีคะแนนการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และแบบฝึกการเขียนไม่มีผลต่อทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเขียนเชิงสร้างสรรค์ แต่นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ผลงานวิจัยที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่า การใช้แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมทางภาษา การใช้จินตนาการ และแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีผลต่อการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ และทัศนคติของนักเรียน